FRANCKESCHE
STIFTUNGEN

Alte Drucke

Pavli Castrensis In ... Codicis Partem Patauin[a]e Pr[a]electiones, Francisci Curtij, multorumq[ue]; qui hactenus Doct. incubueru[n]t Appendicibus ...

Paulus <Castrensis>

Lugduni, 1553

Ad senatus consultum uelleianum. Rubrica.

Nutzungsbedingungen
Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.
Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.
Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use
All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.
Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.
For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150729

Visual Library

a ¶Emere libros. Adde Bar.in l. donationes. in §. pr.ff.de do. Bal.in l.j.ff.ſo.ma.& cõſi.xxj.inci. quinq; quærũtur.in vij.vol.
b ¶Ratihabitio retrotrahit. Adde l. hoc iure. in §. deiecit. ff.de regu.iur. & in regula ratihabitionẽ. de regu. iuris. libro vj.

licet pater ſaltẽ quãdo eſt in ſtudio de volũ
a tate ſua,teneaṫ ſibi emere libros.ᵃnon tamẽ
teneṫ eos ſibi donare. & ſic poſt mortẽ pa-
tris erunt cões inter fratres. ſi pater eos ſibi
nõ prælegauit.debent tamẽ fratres eſſe con
tenti qđ computeṫ pretiũ eorum in ſortem
ſuam;ne auferanṫ ſibi.ſicut nec militi debẽt
auferri arma. argumẽ. ad hoc quod dixi in
l.ſi familiæ.ſuprà fami.erciſ.

2 ☞ Pecunia mutuata filioſa. ſi eſt ſalua, nec dum mutuata in cauſam neceſſariam, an ceſſet exceptio macedoniani?

LEX VI.

1 SI filius. †Ex mutuo facto filioſa.non datur actio
de peculio cõtra patrem. Item ſenatuſcõ.
quod loquiṫ in filijs. habet etiã locũ in nepotibus con
2 ſtitutis in poteſtate.h.d.† Quæro,quid ſi pecunia mu
tuata filiofamilias eſt ſalua , non tñ fuit mutuata in cãm neceſſa-
riã:añ ceſſet exceptio mace. videṫ quod ſic.ſicut qñ pecunia mu
tuata filio eſſet ſalua: vel ex ea eſſet effectus locupletior, tenere-
tur cũ effectu.l.iij in prin.ff. cõmoda. quia nõ debet locupletari
cũ aliena iactura.Bal.tenet contrariũ.quia hoc caſu propter pro
hibitionẽ ſenatuſcon.& dolum mutuantis permittiṫ vt ille locu
pletetur cũ ſua iactura.& allegauit.l.ſed & ſi pater.§.ij. vel iij.ff.
eo.titu.vbi pecunia erat conuerſa in ornamenta filiæ: quę perti-
nent ad decorẽ patris.& ſic poterat dici ſalua.& nihilominus ha
bet locum exceptio.Breuiter iſtud videṫ ſatis durum , & iniquũ
dicere.& contra ius naturale.l.nam hoc natura.ff.de condi.inde.
nec obſtat textu quia non dicitur ſalua eo quod eſſet expreſſa in
ornamenta,ſi pater non eſſet illa facturus.

2 ☞ Ratihabitio retrotrahitur,& mandato comparatur.
3 Quid ſi contractus non fuit celebratus nomine ratum habentis , & quando non trahatur retro? & nume.2.
4 Statutum quod filiusfamilias non poſſit ſe obligare ſine conſenſu patris: niſi ſit mercator.& ſit mercator,ſed non obliget ſe ex cã mercãtiæ, an erit efficaciter obligatus?

LEX VII.

1 SI filiusfa. †Sicut ceſſat exceptio ſenatuſ. quãdo
pater conſenſit à principio,vel permi-
ſit filio mutuari, ita ſi ex poſtfacto ratum habet : quia
ratihabitio retrotrahitur.& mandato comparatur : ad
hoc ſemper allegaṫ iſta l.& ſi filius erat miles:quia habeṫ pro pa-
trefami.quò ad caſtrenſe peculiũ.& in illud pręſumiṫ accepiſſe:
2 in dubio ceſſat ſenatuſ.ma.h.d.tota l. † No.qđ ratihabitio retro-
b trahiṫ.ᵇ& mãdato comparaṫ. Bar.in l.ſi vxor.§.ſi quis.ff.de adul.
dicit eſſe hoc verũ in his quæ geſta fuerũt nomine ratũ habentis.
per l.fi.ff.cõmu.prædio. Breuiter hoc videṫ mihi falſum. & con
tra iſtũ tex.quia hic nõ diciṫ qđ filius recepit mutuũ noĩe patris.
vñ potuit recipere ꝓprio noĩe.Itẽ qđ dicit Bar. eſt expreſsè con
tra tex.l.ſi fundus.§.j.ff.de pig.vbi actus nõ erat geſtus noĩe ratũ
habẽtis. dic ergo ꝙ in præiudiciũ ratũ habẽtis trahiṫ retro à prin
cipio in cõtractu nõ celebrato noĩe eius.non ſic in fauorẽ ratifi-
cantis:vt per hoc negotiũ efficiaṫ ſuũ, & acquirat actionẽ.per l.
3 ſi pupilli.§.ſed ſi ego.ff.de neg.geſ.† Itẽ trahiṫ retro:quãdo actus
deficiebat ſolũ in conſenſu ratũ habentis. ſi verò habebat alium
defectũ præter cõſenſum:tũc ratihabitio nõ faceret actum recõ
ualeſcere.ſicut in ſentẽtia nulla ꝓpter defectũ ordinis:quia rati-
habitio partiũ non faceret eam recõualeſcere,vt valeat iure ſen-
tentiæ.ſed du taxat iure pacti.vt in l.ij.§.cõia vtriuſq; iudicij.&
circa prædicta vide oĩno qđ tractaṫ per glo.& Inno.& alios mo
dernos canoniſtas in c.prudentiã.de offic.dele.in prin.& in c.cũ
nos.de his quæ fiunt à pręlato.Bal.etiã ponit plures caſus,in qui
bus ceſſat hęc regula.ꝙ ratihabitio nõ trahitur retro.nec manda
4 to cõparatur.quorũ aliqui colliguṫ ex.ll.allegatis in gloſ. † Ex
vltimo dicto nota.argu.Si ſtatutum dicat ꝙ filiusfami.non poſ-
ſit ſe obligare ſine cõſenſu patris.niſi ſit mercator.quæritur ſi eſt
mercator,tamen ſe obligat nõ ex cauſa mercatiæ.puta emit vnã
poſſeſsionem:an erit efficaciter obligatus? videtur quod ſic.arg.
huius tex.quia ſit præſumptio iuris & de iure:contra quam non
admittatur probatio in contrarium,quod ſe obligauerit in cau-
ſam mercantiæ. ſicut hæc eſt præſmptio quod miles accepit in
cauſam caſtrenſis peculij.contrarium ſentit Bal.quia debet intel
ligi quando euidenter nõ apparet contrarium. aliàs ſicut per cõ
feſsionem poteſt probari contra præſumptionem iuris & de iu-
re.ita & per euidentiam facti quæ nõ eſt minoris potentiæ.imò
excedit omnem probationem.vt l.ſi irruptione.§.ad officium ſi
fini.re.die xxiiij.Iunij.M.cccc.xxxix.Et tunc comes Franciſcus
de codignola iuerat ad caſtrum Mõtagnanæ die præcedenti cũ
gẽtibus ſuis.& ibi erat Gattamelata capitaneus.S.ve.& Comes
Franciſcus erat capitaneus ligæ,ſcilicet Venetorum Florentino
rum.domi.Papæ eugenij.do. Marchio Ferrariæ & Genuenſis
& Nicolaus piciminus capitaneus ducis Mediolani vna cum
domi. Marchione Mantuæ erat caſtrametatus circa veronam.

Ad ſenatuſconſultum uelleianum. *Rubrica.*

1 ☞ Senatuſconſul.uelleianum,quare fuerit introductum?

1 † Quia mulieres propter ſexus fragilitatẽ pronę ſunt ad pro
mittendũ plus quã maſculi.ſed ad donandũ vel ſoluendum vel
diminuendũ de proprio matrimonio tenaciores ſunt quã maſcu
li. quoniã eorũ genus auariſsimũ eſt vt traditur per antiquos.ſi.
eo.l.ſed ſi ego. idcirco ſenatuſcon. prouidet eis quãdo incipiunt
à promiſsione,& promittant pro alio:& ſic intercedant:vt ſolue
re nõ teneantur.ſed habeant exceptionẽ.& ſi ſoluant ex cã dictę
promiſsionis per errorẽ iuris,vel facti,repetant per condictionẽ
indebiti.& hoc ne ex facilitate earũ periclitentur.quia ſoluendo
fortè nõ poterunt repetere ab eo pro quo ſoluerũt.quia forte nõ
eſt ſoluẽdo.vnde repetũt ab eo cui ſoluunt. Excipiunt ne ſolue
re cogantur.cũ verò donant,vel incipiunt à ſolutione nulla pręcedente promiſsione pro alio:quia in hoc nõ ſunt faciles,ſed te
naces.vnde non ex facilitate hęc faciũt.ſenatuſcon.eis non pro
uidet, vt repetant ab eo cui ſoluunt.ſed poſſunt repetere ab eo pro
quo ſoluunt.& ſi ille nõ eſt ſoluendo,imputent ſibi,hęc eſt ſub
ſtantia ſenatuſcon.vellei. quod ſic dicitur à velleio conſule,qui
ipſum rogauit,& fieri fecit in fauorem mulierum. & ſic dicitur
exceptio fauorabilis:cui poteſt renunciari.vt no.gloſ.in l.j.& in
l.fi.j.eo.ſed exceptio Macedoniani non fuit introducta in fauo
rem filij recipiẽtis mutuum:nec patris, ſed in odium mutuantis
ideo filius nõ poteſt ei renunciare. & poteſt eam opponere etiã
poſt ſententiam quæ tranſiuit in rem iudi.vt l.tam & ſi.ff.ad ma
ced. quia eſt odioſa. non tamen inducit repetitionem ſolutionis
per errorem iuris:ſed facti.ſicut in l.fi.ad Mace.ff.ſecus in exce
ptione velleiani.quæ inducit repetitionem:ſiue per errorem iu
ris,ſiue facti.vt in l.qui exceptione.ff.de condi.indebi.& ſic ſit
exceptio fauorabilis magis reddit indebitum quàm odioſa.quia
licet vtroq; caſu tam filius recipiens mutuum, quàm mulier in
tercedens,obligẽtur ciuiliter & naturaliter.tamen exceptio vel
leiani competens mulieri,facit perinde haberi ac ſi nec ciuiliter
nec naturaliter deberetur, quocunq; errore ſolutũ repetitur.ſed
exceptio Mace.facit haberi perinde ac ſi eſſet debitũ naturaliter
tantũ : non ciuiliter.quo caſu ſolutũ per errorem iuris non repe
titur;ſed per errorem facti ſic.vt j.ad l.fal.l.error. & plenè no.in
l.j.ff.de condi.indebi. & ille titulus. in ff. eſt ſubtilis & difficilis.

2 ☞ Duo modi intercedendi pro alio.& in quo iuuetur mulier exceptione velleiani.
3 Quod creditor tunc repellatur à muliere per exceptionem velleiani , quando ſciebat eſſe mulierem,ut pro alio intercederet.
Quid ſi ignoraret eam eſſe mulierem,quia induit ſe ueſte virili?

LEX I.

1 MVlieribus. †Tunc mulieri datur exceptio
velleiani , qñ incipit à promiſ-
ſione,ſcilicet alienam obligationem in ſe ſuſcipi
endo.vel in ſe transferẽdo.ſed ſi incipit à ſolutio
ne,& ſoluit pro alio, non repetit virtute ſenatuſc.
ab eo cui ſoluit ſupple.ſed repetit ab eo pro quo ſoluit per actio.
nego.geſt. In tex.ibi.[ſenatuſcon.ſubuenitur.] ſcilicet vt non te
neantur ſoluere.ſi ſoluunt per errorem,repetant.vt ff.eo.l.quaſi
uis.In ver.[ſi id.] & infrà ſequitur.[cũ obligatæ non eſſent &c.]
q.d.ſecus ſi erant obligatæ.quia tunc videntur ſoluere non ſpon
te,ſed ex neceſsitate pręcedentis obligationis.& hoc faciunt per
errorem.quia præcedens obligatio eas non neceſsitabat.cum ad
uerſus eam haberent exceptionem.quando autem nulla præce
dente obligatione ſoluunt pro alio,rem non repetunt.quia ſpon
te hoc faciunt.non quod videantur donare.licet glo.fi. dicat cõ
trarium.cum ſubſit alia præſumptio,ſcilicet vt repetãt ab eo pro
quo ſoluunt ſed ideo non repetunt ab eo cui ſoluunt. quia inci
piunt à diminu.patrimonij:non à promiſsione.ad quam facien
dam non ſunt faciles.imò tenaces plus quam maſculi.ideo ſup
plea

litas ſexus nõ meruit hunc fauorẽ. qa hoc nõ facit ex fragilitate.
& patet in l. quãuis. §. interdum. ff. eo. & j. eo. ti. l. ſenatus. in fi. † Et
1 not. in hac l. duos modos intercedendi. ſcilicet cum quis alie-
nã obligationẽ in ſe ſuſcepit. ꝙ gl. intelligit. ſcilicet participando
quia obligatio principalis remanet firma. & altera. ſcilicet inter
ceſsionis ei adiũgitur. quæ dicit̃ acceſſoria. & hoc poteſt fieri al-
tero de tribus modis. vt in gl. j. ſecundus modus qñ alienã obli-
gationẽ in ſe trãſfert. & hoc põt fieri duob. mo. vt in gl. ij. in qui-
bus principalis obligatio nõ cõtrahitur: vel cõtracta in aliã tranſ
fertur iure nouationis. Et no. quia primo caſu qñ participãdo in
tercedit, ſenatuſcon. producit mulieri remediũ excluſoriũ. quia
creditorẽ agẽtẽ põt ꝑ exceptionẽ excludere. Sed in ſcđo caſu ſi
quidẽ alienã obligationẽ iã cõtractã in ſe trãſfert aĩo nouãdi. qa
ſic tenet̃ mero iure. verũ quia obligatio nouãs nõ eſt efficax ꝓ-
pter exceptionẽ vellei. ſenatuſcõ. prouidet creditori qa ſibi reſti-
tuit vtilem actionẽ cõtra priſtinũ debitorẽ ipſo iure eodẽ inſtan
ti quo prima tollitur per nouationem. & iſtud dicitur remediũ
reſtitutorium. vt infra eo. l. ſi paternam. in fi. quod non datur mu
lieri, ſed creditori. Si autem. prima obligatio non fuiſſet con-
tracta. ſed cũ fuiſſet cõtrahẽda cũ maſculo in fraudẽ ſenatuſcõ.
omiſſo maſculo cõtrahit̃ cũ muliere. vt ſic nõ videat̃ interceſsiſ-
ſe: ſed per ſe principaliter cõtraxiſſe. & ſic fuit color quęſitus. ſe
natuſcõ. tribuit creditori actionẽ vtilẽ in maſculũ acſi cũ eo con
traxiſſet. quo caſu fuiſſet acquiſiturus directã. & hoc dicitur re-
mediũ inſtitutoriũ. vt. ff. eo. l. quãuis. §. ſi cũ eſſem. & no. infra eo.
l. ſenatus. in gl. quæ incipit accipiendo. & ſic tria ſunt remedia ſe
natuſc. excluſoriũ, reſtitutoriũ, & inſtitutoriũ. habet quartũ. ſ. re-
petitoriũ. ſ. qñ ꝑcedẽte obligatione per errorẽ ſoluit vt d. l. quam
3 uis. † Scđo no. in ver. [nõ ignorẽt.] ꝙ tunc creditor repellit̃ à mu
liere per exceptionẽ velleiani, qñ ſic illuderet mulierẽ vt ꝓ alio
intercederet. Si autem ignorat eſſe mulierem, quia induit ſe ve-
ſtimẽtis viri: nõ videt̃ intercedere. quia fingebat pro ſe ipſo habere: nõ ꝓ
alio. & ſic quia decipit creditorem, non ſuccurritur ei: quia dece
ptis nõ decipiẽtibus iura ſubueniũt. vt infra. eo. l. ſi ſine. §. j. & ff.
eodẽ. l. ſi decipiendi & de modis intercedendi vide bonam gloſ.
in l. in perſonam. §. j. ff. de pac.

1 *Mulier ſi intercedat pro creditore ſuo ultra quantitatem quam debet, quòd pro illo parti iuuetur exceptione velleiani.*

LEX II.

1 FRuſtra. † Non videt̃ intercedere mulier, nec iu-
uat̃ velleiano, qñ erat debitrix illius pro
quo ſe obligauit. h. d. rõ eſt qa potius vr̃ gerere nego-
tiũ ſuũ quã alienũ. nec põt in hoc dãnificari, vel peri-
clitari: qa ſi ꝓ illo ſoluat, non habet neceſſe repetere ab eo ꝓ quo
ſoluit: cũ liberet̃ ab eo. & hoc ſufficit ſibi. ſed qñ non debitrix, ſi
ſoluerit, haberet ab illo repetere. & fortè nõ poſſet. quia nõ eſſet
ſoluendo. ideo ſibi ſubuenitur ne ſoluere cogat̃. & adde ꝙ no. in
2 l. quãuis. §. ſi mulier apud. ff. eo. † Et intellige vſq; ad quantitatẽ
quã ipſa debet. ſed ſi quatenus vltra quam debet pro eo ꝓmitte-
re, in eo haberet exceptionẽ. quia in eo ꝙ iuris eſt de toto, eſt etiã
a de parte.ᵃ vt l. quæ de tota. ff. de rei ven.

LEX III.

1 SI cum ipſe. † Etiã ſi pro filio mater intercedat,
iuuatur velleiano. hoc dicit. videba
tur cõtrarium. quaſi cenſeatur negotiũ propriũ ipſius
b mulieris: cũ filius reputetur eadẽ perſona ᵇ cum patre,
vel matre &c. ar. s. l. proxi. ſed certè in hoc non reputatur eadem
perſona, quantum ad hoc vt videatur geſsiſſe propriũ negotiũ.

1 *Mulier ſicut dicitur intercedere quando obligat ſe & perſonam ſuam pro alio: ita etiam quando obligat uel patitur obligari rem ſuam tanquam ſuam: ſecus ſi tanquam ſit ipſius obligantis & idem ſi patitur obligari rem ſibi obligatam.*

EXL IIII.

1 SEnatuſconſultum. † Iſta lex vult idem
in effectu ꝙ l. j. ꝙ mu
lieri ſuccurritur qñ intercedit, non qñ rem ſuam vẽdit,
& pretium pro alio ſoluit nulla præcedente interceſsio
1 ne. † Not. hic in ver. [quod in rerum.] quod ſicut mulier dici-
tur intercedere quando obligat ſe & perſonam ſuam pro alio: ita
etiam quando obligat, vel patitur obligari rem ſuam tanquam
ſuam. vt in l. proxi. ſecus ſi tanquam ſit ipſius obligantis. quia
tunc deciperet creditorem vt habetur ibi. Idem ſi patit̃ obligari
rẽ ſibi obligatã. vt in l. vir vxori. §. j. ff. eo. & tãgã. j. eo. l. Iubemus.

In fi. ibi. [deficit auxilium ſenatuſcõ.] quia
tales actus non videtur feciſſe ex fragilita-
te ſexus. cum ad eos ſit magis tenax quàm
maſculus. & iſta eſt melior ratio quàm illa
quam ponit glo. quę dicit quod videtur do
nare. quod eſt falſum. cum ſubſit præſum-
ptio. vt in l. ſi cum aurum. de ſolu. repetet er
go à viro pro quo ſoluit: nõ à creditore cui
ſoluit ſponte. qa nulla pręcedebat ꝓmiſsio.

a De toto eſt etiã de pte. Adde c. j. xij. diſ. & c. ne romani. in j. reſponſo. de elec. c. cognouimus. xij. q. ij. & gl. in c. maioribꝰ. de præbendis.

b Filius reputet̃ eadẽ perſona. Adde gl. in c. ſup eo. el ij. de teſti. & p Abb. in cõſ. lxxiij. inci. videtur primò dictũ legatũ. in j. vol. in iiij. col. & quare pater plꝰ diligit filiũ quã filiꝰ patrẽ. vide per Ioã. An. in ru. de ſeu. in v. col. ver. itẽ in hereditate.

2 *Qui patitur obligari rem ſuam, an ſibi præiudicet?*

LEX V.

1 SI ſine. † Si res mulieris obli-
gatur per aliũ ſine vo-
luntate mulieris, nõ valet ipſo iu
re obligatio. ideo nõ indiget au-
xilio ſenatuſcõ. Sed ſi cũ eius voluntate ex-
preſſa vel tacita obligat̃, tanquã res ipſius mulieris, valet mero iu
re obligatio. ſed obſtat exceptio velleiani cõtra agentẽ hypothe-
caria. Si verò patitur eam obligari nõ tanquã ſuã, ſed ipſius obli
gantis, cũ ſciat eſſe ſuam, decipit creditorem. ideo cõtra eum nõ
ſubuenitur. quia deceptis, & non decipiẽtibus iura ſubueniunt.
h. d. ſic. j. e. l. fœminis. & ponit tres caſus illa. l. in primo nullus in-
teruenit cõſenſus mulieris expreſſus vel tacitus: quia ignorabat.
vel ſi ſciuit cõtradixit. vſq; ibi. [quod ſi conſenſiſti.] in ſecundo
interuenit eius cõſenſus expreſſus. intellige ſcilicet, quod obli-
garet̃ tanquã res ipſius mulieris. vñ imputet ſibi creditor qđ eã
recepit. quia ſciebat, vel ſcire debebat eſſe interceſsionem. vt s. l.
proxi. ſicut eſt in rem. Idẽ dico ſi non expreſsè conſenſit, ſed paſ
ſa eſt eam obligari tanquã rem ipſius mulieris. quo caſu cõſenti
re videtur ſecundũ opi. glo. hic. & in l. Caius. ff. de pig. acti. quia
cum cõtradicendo poſſet actum impedire, patiẽtia habetur pro
cõſenſu ſecundũ glo. Pe. dicit contrariũ. & etiã Cy. quod nõ pla
2 cet. licet Bal. videat̃ eos cõſequi. † In tertio & vltimo caſu in ver.
[quod ſi patientia.] non interuenit cõſenſus expreſſus ſed ſcien
tia & patiẽtia. verũ quia paſſa eſt obligari tanquã rem ipſius obli
gantis, nõ tanquã ipſius mulieris, cũ ipſa mulier ſciret rẽ eſſe ſuã,
decipit creditorẽ: quia ſi ſciuiſſet eſſe eam mulieris, veriſimiliter
eam nõ recepiſſet: ſed feciſſet ſibi dari aliã. ideo mulier perdidit
exceptionẽ velleiani. ꝑpter aũt patiẽtiã ſolã perdidit auxiliũ iu-
ris cõis. qđ eſt ꝙ quis nõ poſsit obligare rem alterius ſine volũ-
tate dñi. quia ſciẽdo & patiẽdo videtur velle ſecundũ glo. ſed ꝓ-
pter fraudẽ perdidit auxiliũ velle. ita intelligo. & hoc præſuppo
ſito ſuccedit qõ formata in glo. quia ſi vẽdis rem alienã illo ſciẽ-
te & patiẽte, nullũ ei facis præiudiciũ. ſed ſi pignoras, facis præ-
iudiciũ. quia cõſtituit ius in re. glo. nititur reſpondere. ſed dic vt
clarius colligitur ex glo. l. Caius. quia cũ vendis, cõtradictio eius
nõ potuiſſet actum impedire. qm̃ qui vẽdit, nõ intẽdit cõſtituere
ius in re: nec cõſtituit ſe duntaxat obligare ad tradendũ. dñs aũt
rei non põt impedire venditorẽ, quominus ſeipſum obliget: ſed
qui obligat rẽ, intendit cõſtituere ius in rebus. & hoc non põt fa
cere in aliena re ſine volũtate dñi. & ſic dñs cõtradicendo poteſt
impedire, ſi ergo nõ cõtradicit, cenſet̃ conſentire. iſta eſt rõ opti-
ma. quæ tñ non placet Pe. qa fundat̃ ſolũ in iſta l. quæ loquit̃ qñ
dñs patit̃ fraudulenter obligari rem ſuã tanquã alienã. & eodem
modo loquit̃. l. ij. j. ſi aliena res pig. data ſit. quãdo autẽ non frau-
dulenter, quia nõ pateret̃ obligari tanquã alienã, & tanquã ſuã.
tenet ipſe quod patiẽtia nõ habet̃ pro cõſenſu. per l. ſicut. §. non
videtur. ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſol. qui. §. nihil facit. quia loq
tur in eo qui patitur vendi, non obligari. Præterea ſi domino pa
titur rem ſuam obligari tanquam alienam, videtur conſentire.
quantò magis ſi tãquam ſuam. nec obſtat, iſte textus, quia dico
quod propter fraudulentiæ pœnas perdit auxilium ſenatuſcon.
duntaxat. quod eſt de iure ſpeciali. ſed auxilium iuris commu-
nis non perdit propter fraudem, ſed propter patientiam. per ra-
tionem gloſ. & iſta eſt veritas.

2 *Mater ſi malè gerat tutelam filiorum, non iuuatur velleiano.*

LEX VI.

1 SI mater. † Si mulier ſe obligat, vel indemni
tatem promittit futuro debitori de
eo qđ eſt debiturus futuro creditori, nõ videtur
intercedere. ideo nõ iuuatur velleiano. ſecus ſi fu
turo debitori. hoc dicit. Secundùm intellectum

glo.& ponit tres caſus.in primo qui durat vſque ibi.[ſi autem.]
ſe obligauit tutoribus filiorũ ſuorũ pro eo,quia dixit erũt debitu
ri pupillis ex eo qđ nõ geſſerunt tutelã,ſed ꝓmiſerunt eam geri
per matrẽ.& ſic ſe obligauerũt futuris debitoribus pro eo qđ eſ
ſent debituri.vnde nõ eſt interceſsio.quia nõ põt quis intercede
re pro eodẽ apud eundẽ.vt in l.ſi quis pro eo.& l.hęres à debito
re.§.ꝙ ſi ſtipulator.ff.de fideiuſ.& cũ iſto primo dicto cõcordat.
l.quãuis.§.j.ff.e.vbi aſsignatur alia ratio. ſcilicet quia tũc mulier
nullã obligationẽ in ſe ſuſcepit veterẽ,vel nouã. ſed eam de no
uo facit.In ſecũdo caſu.ſ.in ver.[ſi autẽ.] ſe obligauit tutoribus
pro eo qđ eis debebat à pupillis ex adminiſtratione. & ſic futu
ris creditoribus pro eo qđ debebũt futuri debitores.& iſta eſt ꝓ
priè interceſsio.quia nõ eſt pro eodẽ apud eundẽ. ſed pro pupil
lis futuris debitoribus apud tutores futuros creditores.In tertio
caſu.in ver.[ſi verò.]ſe obligauit pupillis pro eo qđ tutores erũt
debituri.& ſimiliter eſt interceſsio.eadem rõne.& cõtra iſta duo
dicta glo.oppo.de d.l.quãuis.§.j.ff.eo. & ponit quatuor cõbina
tiones.ſed formalis ſolutio ad contrariũ eſt ꝙ ille §.cõcordat.cũ
primo dicto huius l.qui eſt diuerſus à ſecundo & tertio:quia ibi
ſe obligauit debitori pro eo quod ipſe debet : vel debiturus eſt.
in iſtis aũt duobus ſe obligauit debitori ſeu creditoribus pro eo
2 quod eis debebitur à creditoribus.† In primo caſu ibi.[cũ filio
rum ſuorũ gereret patrimoniũ].i.gerere vellet.rogauit enim tu
tores quod de adminiſtratione ſe nõ intromitterẽt: ſed permitte
rẽt eam geri per ipſam matrẽ.cum ipſa eſſet melius inſtructa, &
informata.& cùm tutores hoc recuſarent, dubitantes ne ex hoc
teneantur pupillis , ſi tutela malè adminiſtrabiť per matrẽ.quia
eis incũbit onus adminiſtrãdi.iſta mater promiſit eis indemnita
tem de omni eo quod poſſent ex iſta cauſa debere pupillis.& de
dit fideiuſſores,& pignora.certè ſi pupilli poſtea cõueniant tuto
res,qui habent regreſſum contra matrẽ & fideiuſſores datos per
eam,& cõtra pignora,non põt ſe iuuare velleiano. quia nõ fuit
interceſsio , quia ſe nõ obligauit pupillus creditoribus pro ipſis
tutoribus futuris debitoribus. ſed obligauit ſe ipſis debitoribus
pro ipſis eiſdẽ & ſic ſi foret interceſsio,eſſet apud eaſdẽ ꝓ eiſdẽ.
quod eſſe nõ debet.In ſecũdo caſu ibi.[ſe excuſare.]dic propter
aliquã cauſam quæ præbet excuſationẽ.vt in titu.de excuſ.tuto.
& hoc ideo faciebant,quia nõ videbãt ſe poſſe bene adminiſtra
re niſi ponerent de ſuo conſi.ſed pupilli haberent largũ patrimo
niũ.& paucam pecuniam.vnde dubitabant ſi aliquid expende
retur , nõ poſſe faciliter à pupillis recuperare.mater etiã rogauit
vt gererent & nõ ſe excuſarent.& ſic ecõuerſo ad pręcedentem
caſum & promiſit eis indẽnitatẽ de omni eo quod pupilli eſſent
debituri huic tutori. & ſic ſe obligauit creditori futuro pro ſuis
pupillis debitoribus.iſta eſt propriè interceſsio:quia non eſt pro
eodẽ apud eundẽ.ſed pro pupillis apud tutorẽ.In tertio caſu ibi.
[ſi verò tutores.]fecit aliquos fortè amicos ſuos:cùm tamen alij
cõſanguinei,vel iudex recuſarent eos dari:timentes ne ſint ido
nei.ſed mater ſuſcepit in ſe periculũ : & promiſit indemnitatem:
& ſic ſe obligauit.& ſic ſe recipientibus pro eis pro futuris debi
toribus.ſcilicet tutoribus quos dedit,vel dari facit,ſi nõ bene ad
miniſtrarent,illa eſt bene interceſsio: & ſimiliter iuuatur autho
ritate.§.ne teneatur. In glo.magna ibi.[& in vtroqȝ eſt interceſ
ſio.] & ſic nõ tenetur vt in ſecundo & tertio caſu.quia in ambo
bus ſe obligat creditor pro debitore. In gloſ.ibi.[in vtroqȝ ceſſat
velle.] vt in ll.cõtrarijs.ſupple.& dic in primo caſu.quia in vtro
que ſe obligat debitori pro eo qđ debiturus eſt alteri. & ſic non
eſt interceſsio inter eos pro eodẽ apud eundẽ. ſecundũ Oldrad.

LEX VII.

1 SI ſciens.† Mulier quæ conſentit alteri obliganti
rem ſuam dicitur intercedere. ideo cre
ditor nõ poteſt rem illam iure creditoris auferre. hoc
dicit.in effectu.In tex.ibi.[dominium mulieri aufer
re nequiuit.] nec ob.ff.de pig. actio.l.ſi conuenerit. vbi creditor
vendendo iure creditoris transfert dominium:licet non habeat.
quia ibi quando obligatio pignoris erat valida ſaltem in effectu
quia continebat interceſsionem mulieris. & ideo quærens ſi eſt
hæres mulieris: poteſt vendicare rem ab emptore. nec habet ne
ceſſe ſibi ſoluere pretium,ſicut poterat ipſa mulier.vt s.de rei vẽ
dica.l.ſi mancipium & hoc eſt quod ſequitur nec ibi.

a ☞ *Quando plures fideiubent pro uno,an quilibet teneatur inſolidum?*
Quid ſi obligauerunt ſe æquè principaliter?

LEX VIII.

1 SI paternam.† Si maſculus & fœmina ſuſcipiũt
in ſe obligationẽ alterius animo no
uandi ſimpliciter, ſubducta muliere per velleianũ reſti
tuitur actio in veterẽ debit. pro virili & pro illa tantũ remanent
obligata pignora data pro obligatione nouata. ſed ſi data ſunt ꝓ
nouante,remanẽt obligata inſolidũ.h.d.& eſt aliquantulũ diffi
cilis. Vnde pone caſum qđ pater habens duos filios maſculos &
duas filias fœminas,erat tibi obligatus in centũ: ille volẽs libera
ri à te facit qđ iſti quatuor filij ſuſceperũt in ſe obligat.ſuam ani
mo nouãdi,& ꝓmiſerunt tibi iſta centũ ſimpliciter,vt pater libe
rareť.debes ſcire.& hoc colligiť ex iſto tex.& eſt no.qđ quilibet
iſtorũ filiorũ obligatur pro rata ſua. & ſic pro quarta parte.non
autẽ quilibet inſolidũ : quãqȝ ſe obligent pro alio.ſ.pro patre.nec
ob.inſti.de fideiuſ.§.ſi plures.vbi habeť qđ quãdo plures fideiu
bent pro vno quilibet obligatur inſolidũ.quia ibi qñ fideiuſſorio
nomine,& ſic acceſſoriè ſe obligant participando obligationem
alterius.hic verò æquè principaliter ſe obligauerunt,ſuſcipiẽdo
in ſe obligationẽ patris animo nouãdi.nunc hoc præmiſſo clarũ
eſt qđ illæ duæ filiæ ꝓpter ſenatuſcõ. deducunť ab obligatione
ipſorũ. & pro parte ipſorũ obligatio effectũ nõ habuit. quia fuit
interceſsio. quæritur ergo an pater remanet obligatus inſolidũ,
poſtquã obligatio noua eſt inefficax ex parte mulieris. & rñdeť
qđ non quia ſaltẽ eſt efficax ꝓ parte filiorũ maſculorũ & ſic pro
illa parte remanet pater liberatus.pro parte aũt filiarũ fuit etiam
mero iure liberatus.tamẽ quia mulieres ſubducunť ab obligatio
ne pro earũ virilibus reſtituitur in eum vtilis actio tibi creditori
quæ dicitur reſtitutoria,per idẽ ſenatuſcõ.poteris ergo cõuenire
pro dimidia obligatione nouãte,& patrẽ pro alia dimidia ex ob
ligatione & actione reſtituta.Sed pone qđ erant data pignora ꝑ
patrẽ,an remanebunt inſolidũ obligata.& rñdetur ꝙ ſi erant da
ta ꝓ obligatione prima quæ fuit nouata,ſaltẽ pro dimi.nõ rema
nent ꝓ illa dimi.niſi fuerit hoc expreſſe dictũ.vt l.aliã.ff. de no
ua.ſed ſolũ remanẽt obligata ꝓ altera dimi. ꝓ qua pater tenetur
actio.vtili reſtituta quia fuit reſtituta cũ ſua cauſa. & ſic cũ obli
gatione pignorũ.Si verò pater dedit iſta pignora pro obligatio
ne nouante:& ſic pro obligatione filiorũ, bene remanẽt obliga
tæ inſolidũ tam pro parte maſculorũ,pro qua tenet nouatio,quã
pro parte fœminarũ in actione reſtituta.h.d.iſta difficilis lex. Et
ad primum dictum qđ eſt notabile.vide omnino Bar.in l.actio
2 ne.ff.de duo.reis.in v.q.principali.†quãdo plures ſe obligãt pro
alio,an quilibet teneatur inſolidum,an pro parte.& dicit an fide
iuſſorio nomine.& tunc quilibet inſolidum,licet habeant bene
ficium diuiſionis ex edicto diui Adria.an principaliter, ſuſcipi
endo in ſe obligationem animo nouandi.& tunc quilibet ꝓ par
te.per hanc l.vbi dicit eſſe caſum no.iuncta l.reos.§.cum tabel.
de duobus reis.an autem conſtituendo ſe debitorem pro alio.
tunc videtur idem quod in primo caſu quando fideiuſſorio no
mine.quia tunc acceſſoriè ſe obligant. vt in l.fina. s. de conſti.
pec.an autem mandatario nomine:tunc dicit eſſe opi. diuerſas.
qđ examina vt ibi per eum. & prima ſolutio gloſ. notabilior eſt.

LEX IX.

1 QVanuis.† Si mulier pro alio nulla præcedente ꝓ
miſsione vel interceſsione ſoluit,non iu
uatur velleiano vt repetat ab eo cui ſoluit.ſecus ſi ꝓ pr[æ]
cedẽte promiſsiõe,vel interceſsione. h.d. In primo
caſu repetit ab eo ꝓ quo ſoluit.niſi ſoluerit animo donãdi.qđ in
dubio nõ præſumitur.vt dixi s.l.j. In ſecundo caſu intellige qđ
ſoluit per errorẽ iuris,vel facti.ſecus ſi ex certa ſciẽtia.quia tũc vi
deretur donare & donãti &c. vt ff.e.l.j.in fi.ſ.vt non iuuetur vel
leiano.quia incipit à diminutione patrimonij:nõ à promiſsione.

LEX X.

1 SI aduerſarius.† Si contrahitur principaliter cũ
muliere , & ſic negotiũ ad ipſam
pertinet, non iuuatur velleiano. ſecus ſi cõtrahatur cum
alio,& illa pro illo ſe obligat.& ſic principaliter non pertinet ad
eam negotium.h.d.idem dicit.l.ſi fœnebris.j. eo. ſed hoc limita
tur niſi fuerit color quæſitus in primo caſu.ſ. facta fraus. vt ja
tit.l.cum ad eas.In tex.ibi.[ſed tecum negotium geſsit.] ſcilicet
locando tibi , & non marito. & hoc niſi primò fuiſſet locaturus
marito,& recepturus te in fideiuſſorem.ſed euitata perſona ma
riti propter timorem ſenatuſconſultum. voluit potius tibi
loca-

locare.& de iſtis apparet,& poteſt probari quod fuerint acta in ter ipſum & vos & tunc. diceretur color quæſitus,& facta fraus & haberet locum.l.cum ad eas infra eo.& l.quamuis.§.ſi cum eſ ſem.ff.eo.& haberet locũ actio vtilis inſtitoria in perſonam ma ríti.vt d.§.ſi cum eſſem.

Qui remittit hypothecam, non dicitur donare.
2 *Aliud eſt remittere ius ſuum, aliud eſt intercedere & remittenti ius ſuum ſenatuſcõſul. non prouidet.*
3 *Ius hypothecæ non dicitur augere patrimonium illius cui competit.*
4 *Si mulier renuntiat rebus ſpecialiter obligatis pro dote iuuatur uelleiano.*

LEX. XI.

1 ETiam. †Si mulier renuntiat hypothecæ quam ha bet in bonis mariti pro dotibus ſuis,nõ di citur intercedere.ideò non iuuatur velleiano:& valet renuntiatio.h.d.nec dicitur donare.quia nõ diminuit de patrimonio.ideo non infirmatur renuntiatio ex ti.de do.inter vi.& vxo.
2 †Et no.iſtam.l.quæ ſemper allegatur cum gloſſ.quod qui remittit hypothecam,non dicitur donare.ideo ſi bona eſſent obligata vltra mille,vel duo millia,non requireret̃ inſinuatio.& loquitur iſta.l.quãdo remiſsio eſt facta ipſi marito.quo caſu eſt generalis,& prodeſt alteri poſtea contrahenti cum marito,vt nõ poſsit contra illum vti hypotheca.Si autẽ tempore quo maritus cõtrahit in alio renuntiat pro ſecuritate illius,cenſetur potius fa cta illi quàm marito.ideo alteri quàm illi non prodeſt vt j.eod.l. Iubemus.per quã iſta.l.limitat̃ & declaratur.videtur etiã adhi benda alia limitatio.quia in primo caſu quãdo fit marito non cõ trahẽti cum alio,valet in totum:etiam ſi reuntiet hypothecæ o mniũ bonorum.ſed in ſecundo caſu nõ valet. niſi ſuperſint alia bona,ex quibus poſsit ſibi ſatisfieri de dote.& in quibus nõ fue rit facta renũtiatio.vt in authẽ.ſiue à me j.eodem.& dicam in il la l.Iubemus.
3 † No.ergo ꝙ aliud eſt remittere ius ſuum:aliud eſt intercedere.Item quod remittenti ius ſuum ſenatuſconſul.nõ ꝓ uidet.Item no.quod ius hypothecæ non dicitur augere patrimo nium illius cui competit.& ideo remittens illud non dicitur do nare.vt in gloſſ.& in ll.allegatis per eam.
4 † Vltimò not.gloſſ.pri mam.quæ vult l. illam nõ habere locum in rebus ſpecialiter ob ligatis pro dote.ſed in obligatis generaliter vel per maritũ ,vel per legem tacitè.vt infra de rei vxo.act.l.j.per gloſſ.facit.l.quod autem.§.ſi vir & vxor.ff.de don.inter vir.& vxor.& eſt caſus in authen.ſiue à me.etiam in corpore vnde ſumitur.infra eod. plus ergo valet ſpecialis prouiſo.& fortior eſt quam generalis.facit l. eſt differentia.ff.in quib.cau.pig.ta. contrahen. eſt ergo cautela quando conficitur inſtrumẽtum dotis,in quo obligãtur omnia bona mariti,quod ſpecialiter obligetur talis poſſeſsio. & tũc nõ poterit vxor renuntiare hypothenæ illius rei : niſi ſuperſint alia bona , ex quibus poſsit ſibi ſatisfieri de dote.vt in dicta authen tic.ſiue à me.

LEX. XII.

1 SI dotare. †Mulier dotans aliam mulierem , non iuuatur velleiano.h.d.& hoc quia do nare videtur.vt l.cùm is.§.ſi mulier.ff.de condi.inde.& l.j.§.accedit.infra de rei vxo.ac.& mulieri donãti non ſuccurrit ſenatuſconſul.quia in donando non eſt facilis. vt in l. ſed ſi ego.ff.eo.Item quia ſpeciale eſt in dote , quod licet ipſam non dotet,ſed pro alio donante & dotante ſe obligat,non iuua tur velleia.vt.infra eodem.l.fina.

LEX. XIII.

1 SI fœnebris. † Quando mulier principaliter cõ trahit pro ſe,licet vtilitatem contra ctus transferat in alium,etiam creditore ſciente,non iu uatur velleia.h.d.Si ergo mulier ſcit maritum ſuum eſ ſe implicitum debitis,& volens ſibi prouidere accipiat pecuniã mutuò ab illo qui ſcit illam velle conuertere in rei vtilitatem ma riti,& pro iſto ſoluere,nihilominus efficaciter obligatur , nec iu uatur velleiamo,nec nocet creditori ſua ſcientia:quia non habe bat quærere nec eſſe curioſus quid mulier vellet facere de illa pecunia.caſus eſt notabilis hic.hoc verum niſi primò fuiſſet re quiſitus à viro:& creditor voluerit inſtrmẽtũ cãtare in perſonã vxoris:quia tũc diceretur color quæſitus,& facta fraus ſenatu ſ vt in ſi.gl.mag.& in l.Seia.§.ſi.ff.eo,ſecũdũ vnũ intellectũ.vel ni ſi mulier,aut res ſua foret obligata ꝓ debito viri.& vt illã libera ret recipit pecuniã mutuó à creditore hoc ſciẽte.nam iſta eſſet in terceſsio veniens etiam in cõſequentia primæ interceſsionis. & ſic iuuaretur velleiano.d.l.Seia.§.ſi.ſecundùm alium intellectũ. & hoc in prima ſolutione glo. In glo.quæ incipit.[id eſt,ſenato rum.] ibi. [iuuaris inquantum tu pauperior &c.] hoc intellige quando ſoluit pro viro animo donandi.quia non tenet donatio. ſed ſi non animo donandi,non haberet locum illa glo.quia poſ ſet à viro repetere per actionem negotiorũ geſtorum. In dubio autem an præſumatur animo donãdi vel non. dic vt in l.vtrum. ff.de dona.inter virum & vxorem.

LEX XIIII.

1 MVlierem. †Exceptio velleia.competens mulie ri,competit etiam fideiu.ſuo,& man datori, vel ei cui ipſe mandauit.h.d.cum l.ſeq. & hoc eſt verum ſecundũ glo.primam.etiam ſi fideiuſsit ani mo donandi.& ſic non erat repetiturus à muliere.Secus in exce ptione macedoniani.& quæ ſit ratio dic vt in l.quam gl.allegat. ff.eo.l.ſi mulier.§. ſi ab ea. nã ſubducta muliere & etiam fideiuſ ſore ſuo ab obligatione propter ſenatuſcõ.creditori remanet ius agendi contra filium,vel patrem.& ſic perderet debitũ.ideo hoc caſu ſi fideiuſsit animo donãdi: nõ ſubducitur fideiuſſor ab obli gatione.quoniam exactio eius non nocet filioſa. vel patri. ſed ſi non animo donandi ,noceret: quia ab eis repeteret. & ſic in effe ctu videretur exactio fieri ab ipſo filio, vel patre : quod impro bat ſenatuſconſultum.macedo.

LEX XVI.

1 SImulier. † Si mulier alienã obligationem in ſe tranſtulit animo nouãdi creditori cõ tra debitorẽ, reſtituitur vtilis actio prima.h.d. ſicut.ſ. eo.l.ſi paternã in ſi.glo.h.d.tamẽ intelligit hoc niſi cre ditor decepiſſet mulierem,& ſic fuiſſet in dolo:quia tunc non re ſtitueretur ſibi per l.Titius.ff.de fideiuſ.quæ limitat omnes.ll.lo quentes de iſta reſtitutoria actione.& probatur.in l.qui res. poſt principium.ff.de ſol.In tex.ibi.[alienam ſuſcepit obligationẽ.] ſcilicet animo nouãdi. vnde cũ mulier obligetur mero iure tam ciuiliter quã naturaliter,fit nouatio : & prior debitor liberat̃.Cũ autem mulieri detur exceptio , creditor perderet debitum ſi ſibi non prouideretur.vnde ſenatuſcõ.eidem prouidet de vtili actio ne , quæ prius erat directa neceſſaria : & dicitur reſciſſoria. quia idem ſenatuſcon.reſcindit nouationem prædictam.vt in l.in ho norarijs.§.ſed cum reſciſſa.ff.de actioni.& obliga.

LEX XVII.

1 SI cùm pater. †Si mulier ſe nõ obligauit,ꝑ alio ſed ſimulatè nomẽ ſuũ fuit in inſtrumẽ to appoſitũ,nõ eget auxilio ſenatuſcõ.h.d.pone caſum per l.ij.ſ. plus valere qđ agi. & per l. multũ intereſt. ſi quis alteri vel ſibi.

LEX XVIII.

1 FOeminis. †Mulieri creditorum decipienti non da tur exceptio velleiãi.h.d.facit.l.ij.§.j.ff.e.

LEX XIX.

1 CVm ad eas. † Etiam cum principaliter contrahit mulier,datur ſibi exceptio ſi fuit co lor quæſitus: quia volebat contrahere cum maſculo, & recipere mulierem in fideiuſſorem.ſed timore ſenatuſcon.euita to maſculo voluit cõtrahere cum muliere, ne iuuetur velleiano. per l.ſi aduerſarius. ſ. eo. certè non prodeſt ſibi. Vltimò in l.ſeq. dicitur quod iſta exceptio tranſit ad hæredem mulieris.

2 *Mulier renunciando iuri hypothecæ, an iuuetur uelleiano?*
3 *An eo ipſo quod conſentit uenditioni uel obligationi rei mariti ſibi obligatæ cenſeatur tacitè renunciare iuri hypothecæ. & nume. 5.*
4 *Quid in alio creditore quàm in muliere. & nume. 5.*
5 *Si mulier renunciet iuri hypothecæ omnium bonorum uiri, an perdat dotem ſuam?*

LEX XXI.

1 IVbemus. † Mulier poteſt renunciare iuri hy pothecæ quod habet in bonis mariti cum maritus contrahit cum alio.tamen illa renuncia tio nõ extenditur vltra res vel perſonas quibus facta eſt.hoc dicit.Bar.Si ergo maritus vendit rem ſuam,& vxor con ſentit,& renunciat hypothecæ quã habet in illa re,non præiudi cat ſibi in hypotheca quam habet in alijs rebus. nec etiam in illa re præiudicat ſibi niſi reſpectu emptoris , & habentium cauſam ab eo.vnde ſi illa res perueniret ad manus tertij nõ habentis cau ſam ab emptore poſſet ab eo illam aduocare per hypothecariã

& hoc probat iſta l.& ſic non extinguitur ius hypothecę:ſed nõ
poteſt eo vti contra eũ qui contraxit cum viro, & cuius cõtem-
platione renunciauit. Tene menti. Similiter ſi maritus receperit
pecuniam mutuò:& obligauit bona ſua: vxor verò conſenſit &
renunciauit iuri hypothecæ poſtponitur illi creditori.& ille effi-
citur prior.ſed ſi bona mariti tenerent̃ & occuparentur per aliũ,
nõ prohiberetur mulier illa aduocare per hypothecariam.& eſt
ſpeciale fauore dotis,vt talis renunciatio reſtringatur tam ad res
quàm ad perſonas. non ſic in alio debito. nam ſi bona tua prius
eſſent obligata Titio,poſtea vendis vnam rem,& Titius conſen
tit,& renunciat hypothecæ quã habet in illa. & etiam ſi illa per-
ueniret ad tertium non habentẽ cauſam ab emptore, non poſſet
Titius ab eo aduocare: qui cenſetur renunciaſſe quó ad omnes.
vt in l.creditor.ij.§.ſi tecum.cum ibi no.ff.qui po.in pig.hab. Et
ſi bona tua erant obligata Titio,poſtea cõtrahis cum alio.& Ti-
tius renunciat hypothecæ, etiam ſi bona tua reperiantur penes
alium non habentem cauſam ab eo cũ quo contraxiſti, non po-
terit Titius ab illo aduocare:quia cenſetur extinctum ius hypo-
thecæ quó ad omnes.per no.in d.§.ſi tecum.& per l.Paulus.qui
bus mo.pig.vel hyp.ſol.& idẽ videtur in muliere ſi haberet hy-
pothecam pro alio debito quàm pro dote : quia non eſſet in hoc
priuilegiata. Tene menti perpetuò hanc ſingularem. l. ſecundũ
2 quod doc.videntur eam intelligere.† Oppo.ꝙ mulier renunciã
do iuri hypothecæ iuuetur velleiano: & ſic nõ valeat in effectu
cuius cõtrarium vult ibi.l.& l.etiã.s.eo.de l.vir vxori.Cy.multũ
inuoluit ſe in ſolutione huius cõtrarij.vera ſolutio eſt.ꝙ hic loq-
tur quando mulier renunciat hypothecæ,quia tunc non dicitur
intercedere.ideo non iuuatur à diminutione iuris ſui.de quo ſe-
natuſcon.non cogitauit.vt in l.quãuis.§.interdum.ff.eo. ibi non
renunciauit expreſsè iuri hypothecæ, ſed conſenſit marito alie-
nanti rem ſuam obligatã vxori.quo caſu non videtur renunciaſ
ſe,ſed interceſsiſſe.ideo valet mero iure:ſed reſcinditur per vel-
lei.ope exceptionis,vel replicationis. hodie verò per aut. ſi qua
mulier.j.eo.ipſo iure conſeruaretur illæſa:& ſic non valet cõſen
ſus,quia intercedit pro viro.quo caſu ipſo iure eſt illæſa. vt in di
3 cta aut.& hoc ſentit ibi Cy.in ver.ſed aduerte.†Sed oppo.ſecũ-
dò.ꝙ iſta ſolutio nõ ſit bona. qa eoipſo ꝙ cõſentit vẽditioni vel
obligationi rei mariti ſibi obligatę,cenſetur tacitè renunciare iu
ri hypothecæ.ff.quibus mod.pig.vel hyp.ſol.l.ſicut.§. ſi volun-
tate.& l.Paulus.& l.creditor.ij.§.ſi tecum.qui pot.in pig.haben.
†Solue & tene mẽti perpetuò. ꝙ illud eſt verum in alio credito
4 re quã in muliere.ſed mulier ſi renunciet expreſsè.non cenſetur
tacitè renunciare:ſed potius intercedere.vt patet in d.l. vir vxo-
ri.§.j.& ideo ſit cautus ille qui cõtrahit cum marito,& facit vxo
rem cõſentire,vt faciat apponi in inſtrumẽto ꝙ renunciauit ex-
preſsè iuri hypothecæ.aliàs ille conſenſus nihil operaretur. Te-
ne mẽti.quia pauci ſunt qui aduertãt.†Tertiò oppo.quia ſi mu-
5 lier renunciat hypothecæ omnium bonorum viri, perdet dotẽ
ſuam,quia non poterit illa bona aduocare ſi ſunt alienata. & ſic
videtur quodammodo illam dotem donaſſe viro : quæ donatio
non valet.propter hoc doc.dicunt quod non poteſt renunciare
in omnibus bonis.ſed requiritur quod tot remaneant quæ ſuffi-
ciant ad ſatisfactionem dotis.pro quo in aut. ſiue à me. ibi dum
dicit & aliæ res &c.de quo per Iaco.de Are.& Bar. in l. Meuia.
§.fi.ſolu.matri.ff.& per Dy.in l.pignus.ff.quæ in frau.cre.& per
Iac.de Bel.in aut.vt immo.ante nup.&c.Sed contra ꝙ imò poſ-
ſit in omnibus.vt s.eo.l.etiam. Solu. ibi renunciauit ipſi viro nõ
cõtrahenti cum alio & ſic bona remanebant in ſuo patrimonio.
de quibus ſibi poterat ſatisfieri.nos loquimur quando renuncia
uit viro contrahenti cum alio,& alienãti vel obliganti bona ſua:
& ſic nõ remanerent in patrimonio ad commodum vxoris. Te
ne menti. Aduerte tamen ꝙ ſi vir dediſſet fideiuſſores de dote
reſtituenda,& eſſet caſus in quo valeret datio, vt eſt Florentiæ.
vbi eſt ſtatutum ꝙ poſsint dari. licet de iure communi ſit ſecus.
j.ne fideiu.do.dentur. dico ꝙ ſi fideiuſſor eſt ſoluendo, valet re-
nunciatio hypothecæ in omnibus bonis viri,quia remanet vxo
ri conſultum contra fideiuſſorem.cuius fideiuſſoris bona cõpu-
tantur inter bona viri quantum ad hoc.vt l.ſi plures.§.præterea.
ff.de fideiuſ.& ita ſemel conſului Florentiæ. Sed ponamus tem
pore quo renunciauit hypothecæ omnium bonorum vendito-
rum ſupererant iocalia, quæ ſufficiebant ad dotem, poſtea illa
perierunt:an irritabitur renunciatio?dic ꝙ non.quia ſuſpicitur tẽ
pus renunciationis:vt ſi tunc fuerit facta legitimè,ex poſt facto
non irritatur.& hoc videtur probari. in c.peruenit. extra de em
ptio.& vendi.vbi omnino vide. facit l.ſi patronum ex debito.§.
j.vel ij.ff.de bo.liber. Item oppo. ꝙ iſta renunciatio extendatur
etiam ad alias perſonas:quia extinguit ius hypothecæ. vt l.Pau
lus.ff.qui.mo.pig.vel hypo.ſol.& quod no.in d.§.ſi tecum.Solu.
& tene menti.illud in alio creditore renunciante expreſsè,vel ta
citè.vt cum conſentit alienationi,vel pignorationi:quia tunc ex
tinguitur ius pignoris quo ad omnes.& ſic etiam ſi perueniat ad
alium non habentem cauſam à contrahente, non poterit aduo-
care per hypothecariam.ſecus in muliere creditrice in dote.quia
non extinguitur ius hypothecæ. ſed nõ poſſunt eo vti contra cõ
trahentem cum viro,vel habentem cauſam ab eo.hoc tamen ve
rum.niſi confiteatur pecuniam ad ſe perueniſſe.quia tunc extin
guitur.& præiudicaret quo ad omnes vt in l.vir vxori.§.j.s. alle
gato ſecundùm vnum intellectum.ſi tamen erat caſus in quo cõ
ſtante matrimonio poterat dos reſtitui ſecundùm Bar.hic.quod
tene menti.facit aut.ſi qua mulier.in fi.j.eo. Vltimò oppo.ꝙ ni
nocebit quo ad alios.pone enim ꝙ mulier conſenſit viro alienã
ti vnam rem ſuam,& renunciauit iuri hypothecæ in illa re,poſt
ea agit contra tertium poſſeſſorem aliorum bonorũ,quibus non
renunciauit,ille poſſeſſor offert ſe ſoluturum dotem ſuam vi-
ri,& petit ſibi cedi iura ſua in bonis viri, tam perſonalem actio
nem quæ hypothecariam: clarum eſt ꝙ mulier tenetur recipere
& cedere.& ſi hoc nolit facere : excluderetur à poſſeſsione. vt l.
mulier.ff.qui pot.in pig.hab.mulier dicit ſum parata tibi cedere.
poſſeſſor dicit tu non potes mihi cedere hypothecariam contra
emptorem illius rei, cuius alienationi conſenſiſti, & renunciaſti
iuri hypothecæ.vnde cum facto tuo perdideris ius cedendi,poſ
ſum te repellere per exceptionem cedendarum. vt l.Stichum.§.
pen.ff.de ſolu. & ſic per indirectum renunciatio facta in vnam,
& reſpectu vnius perſonæ extenditur ad alias res:& ad alias per
ſonas.cuius contrarium hic dicit Cy.& alij. ꝙ ſufficit mulieri q
cedat in illis in quibus poteſt cedere.nec obſtat contrarium d.l.
Stichum. §. pen. quia ibi loquitur in mandatore vel fideiuſſore,
qui contraxit contemplatione hypothecę,cui creditor renuncia
uit vt ſibi cederetur.vnde ſi creditor facto ſuo perdit ius ceden
di:perdit etiam ius agendi.ſed iſte poſſeſſor non contraxit con
templatione illius hypothecæ,ergo &c.ff.de fideiuſ.l.ſi ſtipula
tus.§.j.& l.ſi Titius & Mæuia.eo.titu. Tene menti prædicta.ex
quibus remanet iſta l.optimè declarata.quę eſt vtilis & quotidia
na. & licet de iure ciuili non valeat interceſsio etiam cum iura
mento.ſecus de iure canonico.vt in c.cùm contingat.de iureiur.

1 *Si mulier conſentit viro alienanti rem quæ fuit ſua: & nunc nõ eſt mariti,ſed uxo-
ris:quia ſibi fuit data donatio propter nuptias(quo caſu tranſiuit dominium in mu-
lierem) an per iſtum conſenſum perdat dominium quod habet, & etiam ius hypo-
thecæ?*
2 *Quid ſi conſentiat marito alienanti rem dotalem,quæ eſt in dominio uiri,ſed ſperatur
ad uxorem redire?*
3 *Ex priuilegijs dotis qualiter quædam ſint realia, & quædam perſonalia.*
4 *Dominium rei dotalis an incontinenti ſoluto matrimonio reuertatur ad uxorem?
Quid in donatione propter nuptias?*

AVTHENTICA.

1 Siue à me. †Lex iubemus.loquitur quando mu-
lier conſentit viro alienãti rem ipſius
viri hypothecatam mulieri pro dote,& renunciat hy-
pothecæ. quæ renunciatio valet. iſta authen.loquitur
quando conſentit viro alienanti rem quæ fuit ſua. & nunc non
eſt,ſed eſt ipſius vxoris:quia fuit ſibi data donatio ꝓpter nuptias
quo caſu tranſit dominium in mulierẽ.vt colligitur ex textu
aut.in verſi.[in rem actionem.]& nihilominus quia ſperatur ad
eundem virum redire ſolu.matri. ſicut dos ad mulierẽ. & ſic non
dicitur perfectè facta mulieri.dicunt doc.ꝙ licet ſit ſua, eſt tamen
ſibi obligata.eo iure quo non perfectè eſt ſua.argu. optimum
l.in bello.§.ſi quis ſeruum.ff.de capi. Quæritur ergo an per iſtum
conſenſum perdat mulier dominiũ quod habet,& etiam ius hy-
pothecæ.& reſpondetur ꝙ non:etiam ſi pluries conſentiat.quia
illa res eſt ſpecialiter obnoxiata pro dote. quia donatio propter
nuptias fit pro ſecuritate dotis.& eſt vtilius mulieri quã ius hy-
pothecæ generale.quia illi licet renũciare.vt l.iubemus.ſed huic
non.& ita no.per glo.in aut.dos data.j.de donatione ante nup.
& ideo gloſ.in l.etiam.s. eo. dixit idem in alia re viri non data in
donationem propter nuptias, ſed ſpecialiter hypothecata pro
vxore

vxore.quæ eſt notabilis.vt dixi. & probatur per rationem huius auth.& quod dixi in re quæ fuit viri:& per ipſum data in donatione propter nuptias, etiam locum habet in re quæ non fuit viri.ſed per alium data vxori in donationẽ propter nuptias. vt in princ.huius auth.prædicta fallunt duobus concurrentibus.ſcilicet quod poſt primum conſenſum interuenerit ſecundus poſt bienniũ à die primi. & ꝙ ſuperſint tot bona ex quibus poſsit dos ſatisfieri: & hoc faciendo perdit dominium,& ius hypothecæ in illa re.& hoc vſque ibi.[vir tamen.] ſed licet iſtis nõ interuenientibus non valeant conſenſus vxoris, nec transferatur dominium in emptorem in præiudicium vxoris. tamen vir obligatur emptori ad omne damnũ & intereſſe. & hoc dicitur in ver.illo. & adde quod habetur in.l.& ſi is quem.j.de prædijs mino.& qđ not.in.l.cum is qui.ff.de fideiuſ.& quod no.j.de iure do.l.ſi præ-
2 dium. † Sed quid ſi conſentiat vxor marito alienanti rem dotalem,quæ eſt in dominio viri,ſed ſperatur ad vxorẽ redire? dicitur in verſic.[idem in dotibus] eſſe idem & multo magis glo.dicit quod non valeat conſenſus ſeu alienatio etiam concurrentibus illis duobus de quibus. ſ.& ſic ille verſ.referatur ad id quod ſ.dictum eſt de prohi.alie.vſq; ad verſi.[niſi.] non ad id quod dictum eſt de permittenda.concurrentibus.his duobus in illo ver. [niſi.] quia intendit corrigere. l.dotalẽ. de fun.do.quæ indiſtinctè impedit alienationem fundi dotalis. vt in toto tit, de fun.do. & j.de rei vxo.act.l.vnica. §.& cum lex. ſed quia videtur abſurdum quod iſte ver. non referatur ad omnia præcedẽtia. quidam dicunt debere intelligi ne corrigatur illa. l.in re data in dotẽ æſtimata etiam illa æſtimatione quæ non facit emptionem, vt poſsit alienari concurrentibus illis duobus ſicut res data in donationem propter nuptias.vt in.l.ſi æſtimatis.ff.ſolu.matr. quæ declaratur per iſtam authen. & limitatur. dum vult quod illa poſsit alienari. & quod hoc operetur æſtimatio. ſed iſta. l.limitatur. ſ. concurrentibus his duobus.quod tene menti. Alij reſtringũt ad res mobiles datas in dotem,quæ ſeruando ſeruari poſſunt.vt ille poſsint alienari concurrentibus illis duobus,& conſenſu mulieris.aliàs ſecus.& ſic etiam iura antiqua,quæ permittebant alienationem ſed ſi ſint res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, indiſtinctè hodie poſſunt alienari. l.ſi ex lapidicinis. ff.de iure do. & vide omnino Cy.in illo.§. & cum lex. & Barto.in.l.prima. ſolu. matrimo. ff. & ſunt clara in text. vſque in fin. Tene menti hanc authen.cum his quæ dixi. & remanent expeditæ omnes glo.no. illam quæ incipit [hæc referunt quidam.] Or aduerte & oculos
3 ad me volue tuos. † Et nota circa finem. in verſiculo [omnibus.] ad euidentiam. quod multa ſunt priuilegia dotis ᵃ de quibus in.l.j.ff.ſol.matri. & quædam ſunt realia:quæ dantur rei dotali,vel actioni de dote.quædam perſonalia,quæ dãtur perſonæ mulieris.vt quod præferatur alijs in hypotheca tacita etiã habentibus priorẽ in tẽpore.vt in.l.aſsiduis.j.qui po.in pig.hab.de quibus in priuilegio dotis:iſta priuilegia.perſonalia cõpetunt mulieri quouſq; viuit,& cuique agẽti nomine mulieris. ſed ea mortua non tranſeunt ad hæredem extraneũ,ſed ad filium ſic.& hoc dicit ille ver.[omnibus.] vſq; in fi.& dum dicit [ad ſuos.] nõ intelligas quod mulier habeat ſuũ hæredem propriè loquendo.prout ſumitur in.l.in ſuis.ff.de libe.& poſthu.cùm non habeat filios in
4 poteſtate. ſed intellige impropriè i. ad ſuos deſcendentes. † In gloſ.j.in fin. [authen.æqualitas.] Tu dic quod etiam ſi non fuit factum pactum de lucranda donatione propter nuptias, poteſt procedere iſte text.dum dixit vxori competere actionem in rem ſolu.matrimo. pro illa re. ſcilicet ſi nondum rehabuit rem ſuam: quia donatio talis fit pro ſecuritate dotis. & tũc eſt verum quod ſolu. matrimo. reuertitur dominium ad virum quando dotem ſuam rehabuit,non prius.ſed dominium rei dotalis incontinenti ſolu.matri.reuertitur ad vxorem. vt.l.in rebus.j. de iure do.& ſi tam dos quã donatio propter nuptias conſiſterent in rebus mobilibus,ſaltem ſolu.matri.dominium cuiuslibet rediret ad priſtinum dominum.ſed ſi dos cõſiſtebat in pecunia, & donatio conſiſtebat in re immobili, dominium illius pœnes vxorem remaneret quouſq; rehabuiſſet dotem.

1 *Mulier, an poſsit renuntiare uelleiano?*

LEX XXII.

1 SI mulier. † Mulier quæ ſecundò cauit, poſt biennium nõ iuuatur velleiano. & hoc ideo quia poſt lapſum biennij ſi approbat primam interceſſionem,& iterũ promittit ſeu cauet,vel quo a quo modo confirmat, cenſetur hoc feciſſe ex magna deliberatione:nõ ex fragilitate ſexus.ideo non iuuatur,ſicut quando donat, b vel quando patrimoniũ diminuit.& in ratione huius.l.fundatur id ꝙ dicitur in auſ. ſiue à me.facit l.cum fidem.j.de nõ nu. pec.
2 † Et per hanc.l.patet an mulier poſsit renũtiare velleiano ᵇ.quia ſi renuntiat extra iudicium, non valet niſi poſt biennium à prima interceſsione.qa qui fragilitate interceſſit præſumitur renũtiaſſe.vt in l. doli. §. diuerſum.ff.de noua.& iſto modo limita glo.quæ eſt in l.j.ſ.eo. ſuper verbo ſi non ignorent.in iudicio verò poteſt indiſtinctè renuntiare.vt in l.ſi.ff.eod.titu.in.§.penulti.

a Multa ſunt priuilegia dotis.Addẽ bal. & Io.de cãpe. bono. in ſuis tract. de dote.

b An mulier poſsit renuntiare velleiano. Adde gl.in l.ſi. ff. ad velleian.Bar.in l. do li mali.ff.de noua & in.l.ſi quis in cõſcribendo.in iij.q. C. de epi.& cle.& gl. in.c. ſi diligenti. de foro competen.

2 *Mulier ſi intercedat pro uiro ſuo,qualiter debeat renuntiare uelleiano, & cuilibet alteri auxilio,quòd de iure competeret: & quid ſit iſtud auxilium, & an requiratur iuramentum?*

3 *An ſtetur confeſsioni mulieris,ſi confiteatur in inſtrumento pecuniam ſeu contractum uerti in ſuam utilitatem? & uide.nu.5.*

4 *Si non ualet contractus,an tamen ualeat iuramentum in eo interpoſitum?*

AVTHENTICA.

1 SI qua mulier. † Quãdo mulier intercedit pro viro ſuo,ipſo iure non obligat. niſi contractus vertatur in eius vtilitatem. ideo excep. ſenatuſcon.non eſt neceſſaria.quæ habet locum eo caſu quo obligatur ciuiliter & naturaliter.h.d.in effectu:& ſic corrigit omnia iura antiqua,quæ volebant contrarium ꝙ obligaretur.ſed habet exceptionem.vt ſ.eo.l.vxor. & l. ſi aduerſarius . licet ergo mulier renuntiet ſenatuſcon. velleiano quando ſe obligat pro viro etiam poſt biennium , nihil nocet ſibi renuntiatio: quia renuntiat ei quòd nõ habet.ſcilicet exceptioni velleia. quã
2 non habet.† Debet ergo renuntiare velleia . & cuilibet alteri auxilio ꝙ de iure ſibi cõpeteret.& hoc eſt auxilium iſtius auſ. quæ tuetur eam ipſo iure.Sed an tunc ſufficit iſta renuntiatio,quantũ ad hoc vt obligetur efficaciter? dic quia non eſt modus inducendæ obligationis niſi renuntiet cum iuramento, promittendo nõ opponere aliquod remedium ſibi datum à iure: & tunc tenetur ſeruare iuramentum de iure cano.vt in.c.cum contingat. de iure iuran.ſed de iure ciuili ſecus per l.non dubium.ſ.de legi.& ita intellige principiũ glo.& hoc voluit Bal.j.l.proxi.§.ne aũt.vbi ponitur alius caſus,in quo mulier ipſo iure ſeruatur illæſa. & quando intercedit pro alio quã viro . ſcilicet quando intercedit ſine inſtrumento continente ſubſcriptionem trium teſtium.quo caſu etiam non nocet renuntiatio velleiani.ratione quam.ſ.dixi. Et ſi adijciatur & omni alteri auxilio , valet cũ iuramento ſecundùm Bal.non aliter,ꝙ intellige.vt ſ.dixi. Quidam autem intelligebãt iſtam auſ.generaliter pro quocunq; intercedat.& ſic totus iſte titulus corrigetur.ꝙ glo.reprobat. Quidam verò intelligũt vt corrigatur.l.ſeq.ꝙ etiã docto.reprobãt.tene ergo ꝙ dixi.& ratio quare magis ſibi ſuccurrit qñ intercedit pro viro,eſt qa facilius inducitur per virum quàm per alium.& interdum malè gratibus ſuis propter timorem vel reuerentiam eius. nam antequam emanaret ſenatuſconſul.per conſtitutionem principum prohibebatur intercedere pro viro.ſed poſtea per ſenatuſconſul. prohibita fuit intercedere pro quocunque.vt patet.in.l.j.& .ij.ff.eodem.tit. Quidam verò dicunt per hanc auſ. quòd quoties mulier ſe obligat pro viro in eodem inſtrumento,non obligatur.certè non eſt curandum an in eodem inſtrumento,an in diuerſis. ſed an ſe obliget pro viro,& eius vtilitate,& ipſo iure non tenetur. an pro ſua vtilitate,vel communi.& tunc tenetur pro rata ſua.etiam ſi in eodem inſtrumento. In text.ibi. [crediti.] In hoc fundant ſe illi de quibus.ſ.dixi.Sed dicit Bal.ſecundùm Nico.ma.quòd hic ponitur contentus pro contento.& exponit id eſt obligationi viri cõtentæ in inſtrumento participando de ipſa modis qui infrà ſequuntur.& qui not.in.l.ſ.eodem. In tex.ibi.[proprio.] hoc verbum pondera per rationem quam ſuprà dixi. In tex.ibi.[nullatenus non valere.] ſcilicet ipſo iure.vt aliquid addat ad leges veteres. In tex.ibi.[ſiue multoties.] etiam ſi poſt biennium. Nec ob. l.C.ſi mulier.quia illa reſtringitur ad caſum quando interceſsit pro extraneo,quo caſu obligatur ciuiliter.& naturaliter licet ha-

beat exceptionē: quam perdit ſi poſt bienniū approbat interceſ-
ſionem: & ſic remanet obligata efficaciter remota exceptiōe. ſed
quando ipſo iure nō fuit obligatata, ceſſat ratio illius. l. In text.
ibi: [ſiue publicum.] puta quia maritus tenebatur fiſco. vnde pro
pter priuilegium fiſci videbatur ꝙ mulier potuerit ſe obligare. ꝙ
3 hic tollit. & ſic eius priuilegium præfertur priuilegio fiſci. † In
tex. ibi. [pecuniæ.] verſam proba. quia tunc nō eſſet interceſsio.
vt §. eo. l. ij. Sed quæritur an ſtetur confeſsioni ſuæ ſi confiteatur
in inſtrumento pecuniam ſeu contractum verti in ſuam vtilita-
tem? videtur ꝙ nō. quaſi eadē fragilitate cōfeſſa fuerit qua inter-
ceſsit. vt in. l. C. & l. doli. §. diuerſum. ff. de noua. Poteſt dici ꝙ ſte
tur confeſsioni ſi interuenerunt illa de quibus. j. l. proxi. §. j. ſcili-
cet ꝙ contineatur in inſtrumēto publico ſignato tribus teſtibus:
& ꝙ tūc non admittatur probatio in contrariū, ſi confitetur illud
fuiſſe ſcriptum de ſua voluntate. vt ibi no. illa. l. loquitur quando
pro alio intercedit. vnde iſtud videtur, dubiū qn̄ pro viro. qui fa-
cilitet poteſt inducere mulierē ad hoc cōfitendū. & ſecurius eſt
4 dicere nō ſufficere cōfeſsionē, niſi aliter appareat. † In prima glo.
[in. l. non dubiū.] hoc procedit de iure ciuili. ſecundū ꝙ nō valet
principalis contractus, non valet etiā iuramētum. vt in illa. l. ſed
de iure canonico licet contractus ſit ipſo iure nullus, iuramentū
tamen eſt ſeruandum ſi poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternę
vt in. d. c. cùm contingat. imò tenent docto. quod interueniente
iuramento ceſſat inualiditas, quaſi cum iuramento contrahendo
ceſſat cauſa inualiditatis & prohibitiōis. quòd plenè examina ꝑ
Barto. in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſ. In gl. ibi. [ſumpſerunt.] qui
dam intelligentes hanc aut. generaliter loqui pro quocūque in-
tercedat. licet loquatur de viro gratia exempli. In glo. ibi. [de do.
&c.] ſi iſta ratio eſſet bona, ſequeretur ꝙ nec econuerſo vir poſ-
ſet intercedere pro vxore. quod eſt falſum ſecūdum omnes. imò
efficaciter obligatur, & olim & hodie. præterea non ſequitur in-
tercedit, ergo donauit. dic ergo vt dixi. & facit pro eo ꝙ s. dixi. l.
5 ſi. s. ne vxor. pro marito. † In gl. ibi. [vel ſcd̄m Bal.] ſecūdū alium
intellectum Bal. illa aut. deberet intelligi ſeu legi ſuper. l. antiquę
ad cuius correctionem veniret, ꝙ nullus tenet. tamen ex iſta opi.
nota. quia Bal. ſentit quòd non ſtetur confeſsioni vxoris, & ꝙ
pecunia ſit verſa in ſuam vtilitatem. niſi aliter probetur.

1 ☞ Si mulier recepit præmium pro interceſſione, & contingat quod ſoluat pro alio quo interceſſit, repetit ſolutum: nec debet ſibi imputare illud quod recepit, cum ſit pretium periculi.
Quid ſi talis pecunia fuit data pro ſecuritate?
3 Si non apparet per teſtes ſed per confeſſionem ipſius mulieris quod recepit pretium pro interceſſione, an hoc ſufficiat ad probationem ut excludatur à beneficio uelleiani? & nu. 1. & 4.
4 An poſſit quis probare contra publicum inſtrumentum, quando confitetur ipſum fuiſſe ſcriptum de uoluntate ſua?
5 Quòd fauore libertatis ceſſet ſenatuſconſultum uelleianum.

L E X XXIII.

1 ANtiquæ. † Si mulier recepit præmiū pro interceſ-
ſione, nō iuuatur velleiano. ſed efficaciter
obligatur. quia non videtur interceſsiſſe ex leuitate vel
fragilitate ſexus. ſed præmio conſequendo. h. d. primò. Et ſi hoc
cōtineatur in inſtrumento publico ſubſcripto à tribus teſtibus,
ſtatur ſuæ confeſsioni abſque alia probatione. aliquo autē iſto-
rum deficiente non excluditur à beneficio velleiani: niſi ſufficiē
ter probetur quod pretium vel præmium receperit aliter per eius
cōfeſsionem. h. d. ſecundò. Et eo caſu quo pretium recepit. & ſic
excluditur à beneficio velleia. ſi interceſsit. tranſferēdo in ſe obli
gationem animo nouandi, & ſic eſt facta nouatio. quatenus ta-
men mulier non eſt ſoluendo reſtituitur actio in priſtinum de-
bitorem. h. d. tertiò. Itē qn̄ nō recepit pretium vel pecuniam, ſi nō
intercedit cum inſtrumento publico cōtinente ſubſcriptionem
trium teſtium, ipſo iure ſeruatur illæſa. Si aūt cum tali inſtrumē-
to, iuuatur velleiano. & omnes ll. huius tit. tūc vendicāt ſibi lo-
cum. h. d. iſta ſingularis. l. & vtilis. inducens de nouo quæ de iu-
re veteri nō erant inducta. nam illo iure bene reperiebatur ꝙ ſi
debitor pro ſecuritate mulieris intercedentis dabat ſibi totā pe-
cuniam contractus, vel alio modo ipſam cācellabat, dando fortè
pignora ſufficientia pro tota quātitate ꝙ ceſſabat ſenatuſconſul-
tū. vt. l. ſi mulieri dederim. ff. eo. quia tūc nō poteſt damnificari:
vel periclitari ꝙ ſenatuſcō. voluit. Sed ſi nō dabatur pecunia pro
ſecuritate cōtractus, ſed pro præmio interceſsionis. puta obliga-
batur ſe pro alio in centum: ſed ne fruſtra ſubiret periculum pro
alia, voluit habere in pretiū. x. prout frequenter fit florētiæ: quia
ſunt multi qui pro aliquo lucro fideiubēt pro alijs, cum auaritia
ducti. & ſic non reperiebatur iure veteri cautum ꝙ perderet ex-
cep. ſenatuſcon. ſed inducitur hoc per hanc. l. notabiliter. quia tūc
nō mouet ex fragilitate ſexus, ſed ex cupiditate lucri. vnde iſta
l. aufert ſibi beneficiū ſenatuſcō. velleia. & hoc quādo cōſtat ꝑ
2 teſtes de receptione talis premij. † Et aduerte ſecundū Bald. quia
iſto caſu ſi ſoluat pro alio, repetit: nec debet ſibi imputari illud ꝙ
recepit. quia eſt pretium periculi ꝙ ſuſcepit. vt in. l. periculū. ff. de
nautico fœnore. Sed in primò caſu quādo pecunia fuit data pro
ſecuritate, ſi ſoluit creditori, nō repetit ab eo pro quo ſoluit, quia
iam habuit ꝙ ſoluit. Quid autē ſi nō appareat per teſtes, ſed per
3 per eius † cōfeſsionē ꝙ recepit pretium pro interceſsione, an ſuf-
ficiat ad probationē. & dicitur hic ꝙ ſic duobus cōcurrentibus
ſ. ꝙ interuenerit inſtrumentū publicum: & ꝙ ſit ſubſcriptū à tri-
bus teſtibus, & ꝙ in eo cōtineatur dicta cōfeſsio. altero iſtorum
deficiente nō ſtatur cōfeſsioni. ſed eſt neceſſe probare per teſtes,
vel alijs modis. & ſi probetur, nō excuſatur ſi non probetur, iu-
uatur velleia. & hoc vſq; ibi: [ſed ſi minus.] & vltra hoc addit
per gl. ꝙ interuenientibus illis duobus vel tribus nō poteſt pro-
bari cōtrarium per mulierem. ꝙ tamen in tex. nō dicit: ſed doc.
addūt hoc verum ſi cōfiteatur illud fuiſſe ſcriptum de ſua volun
4 tate, nō aliter. † Vnde inducitur per hanc. l. non poſſe quem pro-
bare contra publicum inſtrumentum quādo confiteatur ipſum
fuiſſe ſcriptum de ſua voluntate. ſed hoc nō verū generaliter, ſed
ſolum in caſu huius. l. quando vult probare cōtrarium vt vtatur
priuilegio ſpeciali cōtra ius cōmune. de hoc per Cy. in. l. optimā.
5 j. de cōtrahen. ſtipu. † Quod aūt hic dicitur de ſubſcriptiōe teſtiū
nō eſt hodie in vſu ꝙ in inſtrumento publico teſtes ſe ſubſcribāt
ſed ſufficit ꝙ notarius atteſtetur de interuētu ipſorum. vt not. de
hære. & fal. in gl. & hoc tenet Bald. in l. j. s. eo. Et ſic hodie ſuffic.
ꝙ notarius atteſtetur de interuentu triū teſtiū ad hoc vt habeat
locū ꝙ hic dicitur. præſuppoſito autē ꝙ probetur ipſam recepiſ-
ſe pretium vel per cōfeſsionem de qua s. vel per teſtes, ſi interceſ-
ſit transferendo in ſe obligationem animo nouandi, cum effica-
citer teneatur. & ſic nō ſubducitur in obligatione, & facta no-
uatio ſi non eſſet ſoluendo, nō deberet reſtitui actio vtilis in pri-
ſtinū debitorē: quia ſenatuſcō. ꝙ eam reſtituit: loquitur eo caſu
quo mulier ſubducitur per excep. ſenatuſcō. ſed per hāc. l. in ver.
ſi. [ſed ſi minus.] prouideretur etiā hoc caſu vt excutiat mulier
per prius. & in eo in quo reperitur nō ſoluendo reſtituatur actio
in priſtinum debitorem, ꝙ eſt notandū. & ſic tam quando ſubdu-
citur de iure, quā quādo etiam de facto quia non eſt ſoluendo
quia inanis eſt actio, quam inopia debitoris excludit. l. nam & ſi. ff.
de dolo. & habet locum reſtitutoria, vel inſtitoria actio. de qui-
bus in l. ſenatus. & in. l. j. s. eod. Prædicta quando apparet mulie-
rem recepiſſe pretium pro interceſsione. quo caſu nō refert an ſe
obligauerit cum ſcriptura, vel ſine ſcriptura. & ſi cum ſcriptura
publica, vel priuata. & ſi publica, an habeat ſubſcriptionem trium
teſtium vel non. vt patet in princi. l. ibi. [ſiue ſine ſcriptis &c.] in
ver. [ſin autem ſine ſcriptis.] quia obligatur efficaciter. & non ha-
bet auxilium ſenatuſcon. ſi autem pretium non recepit vendicat
ſibi locum ſequens. §. [ne autem.] ſecundùm verum intellectū
Bald. qui. §. inducit tertium de nouo. vt tunc obligetur ciuiliter
& naturaliter: & habeat exceptionem velle. quando ſe obligat
per inſtrumentum publicum habens ſubſcriptionem teſtium
aliàs ipſo iure non obligatur quòd olim non erat. imò obligaba-
tur, & habebat excep. & illud eſt bene ſingulare. vnde quando
oſtendit tibi inſtrumentum in quo mulier ſe obligauit pro
alio, reſpicias an interuenerint tres teſtes vel non. & hodie
quod notarius atteſtetur de hoc, vt voluit Bald. in l. j. s. eo. con-
ergo corrigitur principium. l. per hunc. §. licet Mar. dixerit con-
trarium. quia Imperator ſibiipſi contrariaretur, ſtatuendo pri-
mò vnum. ſcilicet quòd efficaciter obligetur, & ſine auxilio ſe-
natuſcon. quando recipit pretium: ſiue cum ſcriptura ſiue ſine
ſcriptura obligetur. & poſtea ſtatuendo hoc contrarium, quòd
nullo modo obligetur quando ſine ſcriptura, vel non publica,
vel non continentur tres teſtes. tria ergo in effectu inducit de no-
uo. primum continetur in prin. l. ſecundum in ver. [ſed ſi minus.]
tertium in iſto. §. [ne autem.] Lex veterum. dicit quod fauore
libertatis ceſſat ſenatuſconſul.

1 ☞ Maritus qui recipit uxorem ſine dotis promiſſione, non poteſt poſtea compellere eam

rem ad ſe dotandum.
Si dos promiſſa non ſoluatur uiro in totum, poteſt uir uxorem licitè repellere de domo, ſecus ſi dos non fuiſſet promiſſa.
3 *Non dicitur quis compulſus facere illud, ad quod faciendum eſt obligatus.*
4 *Decem caſus in quibus ceſſat ſenatuſcon.uelleia.*
5 *Quando mulier renuntiat uelleiano, ad hoc ut renuntiatio ualeat, debet certificari quid contineat uelleianum in fauorem eius: nec præſumitur certificata niſi hoc appareat in inſtrumēto. & ſi renuntiatio facta ſit cum iuramento, an extēdatur ad ignorata.*

LEX XXV.

1 GEneraliter. †Hic ponitur vnus caſus ſpecia-
lis in quo ceſſat velleianū fauore
dotis ſecundùm gl. Sed aduertendū. quia impropriè
videtur loqui. quia iſta lex loquitur, quando mulier
promittit dotē pro alia muliere, quæ tamen pro ſeipſa non pro-
miſerat. vnde non eſt interceſſio, quia non eſt dare aliam promiſ
ſionem principaliorē: ſed eſt quidam contractus celebratus prin
cipaliter in perſonam mulieris dotantis, continens donationem
præſumptione iuris: quia ille vel illa quæ mulierem aliquam do-
tat de ſuo, in dubio fauore dotis cenſetur dotare animo donandi
mulieri, non animo repetendi ab ea. vnde ſol.matri. nō ſibi com
petit repetitio: ſed mulieri dotatæ niſi cōuenerit ſibi reſtitui per
ſtipulationem vel pactum. vt.j.de rei vxo.act.l.j.§.accedit. etiam
ſi errore ducatur. quia credat ſe teneri ad dotandum vt. in.l.cum
quid.§.ſi mulier.ff.de condi.inde. conſtat autē quod mulieri do-
nanti ſenatuſconſul. non prouidet. vt in.l. ſed ſi ego. ff. eo. ideo
2 iſta.l.non videtur fuiſſe neceſſaria. †Nō obſtat ſi dicatur imò eſt
interceſſio: quia mulier quæ dotatur tenebatur ſeipſam dotare:
quia hoc eſt falſum ſi maritus eam recœpit ſine dotis promiſſio-
ne quia non poteſt eam compellere poſtea ad ſe dotandum, nec
eam repellere de domo ſi non dat ſibi dotem: vt eſt caſus in.l.ſi.
j.de diuor. Ad hoc ergo vt iſta.l.congruat huic titulo, & aliquid
inducat de nouo, & ſaluentur glo. & dicta docto. poteſt intelligi
vt ſi mulier etiam quæ dotabatur promiſerat dotē ſi illa mulier
pro ea intercedat, & eandem dotem promittat, etiā ſi animo re-
petendi ab illa muliere non habeat excep. ſenatuſcon. & ſic con
tinet vtilitatem. Et no. ibi. [& ſic à viro forſitan repelli.] quod ſi
viro dos non ſoluatur promiſſa in totum, poteſt licitè vxorē re-
pellere de domo. concor. text. in auth. de non eligendo ſecundò
nub.§.ſi. ſed ſi dos non eſſet promiſſa, non poſſet eam repellere
3 ex hac cauſa. vt eſt tex. in illa.l.ſi.j.de diuor. †Itē no. in fine quod
non dicitur quis compulſus facere illud ad quod faciendum eſt
obligatus. quia ſicut voluntariè ſe obligauit: ita & voluntariè di
citur ſoluere: licet fuerit compulſus, facit.l.de acceſſionibus.§.ſi.
4 ff.de diuer. & tem. præſcrip. & no. extrà de ſpō.c.requiſiuit. †Vl-
timò no. gl. quæ numerat nouem caſus in quibus ceſſat ſenatuſ-
con. velleia. Adde decimum quando interuenit decretum iudi-
cis. vt.j.ſi mater indemnitatem promiſerit.l.ſi. iuncta gl.j. cum ibi
no. Super illo autem quādo renuntiauit velleia. dic vt dixi. s.eo.
l.ſi mulier. quia procedit quando in iudicio, vel poſt biennium à
die primæ interceſſionis: alias eſſet ponenda in renūtiatione, ad
hoc vt valeat. vide in addi. Spe. de renun. & conclu. §.j. in addi.
5 quæ incipit quomodo huic dicto &c. †Dicunt enim doc. quod
quando mulier renuntiat velleia. ad hoc vt valeat in iudicio vel
extra: debet certificari quid contineat velleianum in fauorē eius:
nec præſumitur certificata niſi hoc appareat in inſtrumēto renū-
tiationis. quia conſiſtit in facto. & facta non præſumuntur niſi
probētur.l. quæcunq;. de publiciana. ff. non enim valeret renun-
tiatio eius quod ignorat: vt.l. qui cum tutoribus. in ſi.ff.de trāſac.
hæc vera niſi renuntiet cum iuramento: quia extenditur etiā ad
ignorata: vt no. in.c.ij.de pac.li.vj. in nouel. & per Bar. in.l.ſi duo.
§.idem. Iuli.ff.de iureiuran. licet Dy. conſuluerit contrarium. vt
not. per Cy. in.l.ij.j.de reſcin.ven. quem Bar. reprehendit. & pro
ſpliùs opi. eſt determinatio can. in.d.c.ij.

De non numerata pecunia. *Rubrica.*

1 *Qui confeſſus eſt recœpiſſe, ſi re uera non recœpit tunc infra biennium eſt ciuiliter tantum obligatus, & an illa ciuilis ſit efficax ad agendum, & an lapſo biennio aſſumat naturam naturalis obligationis?*
2 *Senatuſconſultum uelleianum & etiam macedonianum licet prohibeant mulierem intercedere, uel filioſa. mutuari, non tamen impediunt dari ciuilem & naturalem obligationem, & per conſequens actionem: licet tribuant exceptionem.*
Cautela pro creditore numerante pecuniam, ne ei poſtea agenti noceat exceptio non nume. pecu. ſi forte debitor eſſet malignus.

1 †Quia frequenter contingit q; aliquis propter indigentiam pe
cuniæ confitetur in ſcriptura publica vel priuata de manu ſua ſe
habuiſſe & recœpiſſe mutuò aliquam quātitatem ab aliquo ſub
ſpe futuræ numerationis: quam ille pollicetur ſe facturū: & pro-
mittit eam reddere & reſtituere. ille verò poſtea malignitate du-
ctus non numerat: ſed repetit pecu. tanquam numeratam: & ad
probandam numerationem inducit confeſſionem prædictam:
quam ille non negat feciſſe ſe: ſed dicit pecuniam non fuiſſe re-
uera numeratam: ſe ſub ſpe numerationis fiendæ confiſus de cre
ditore ſic fuit confeſſus. & quia regulariter confeſſio debitoris
probat contra eum quando continent cauſam obligatoriam: vt
j.eo.l.generaliter. & propter hoc contingebat q; fiebant extorſio-
nes illicitæ cōtra.l.illicitas. in prin. de of. præſi.ff. idcirco fuit pro-
uiſum q; in contractu mutui, in quo hoc frequenter contingit, ta
lis confeſſio non probet numera. ſed ille qui ſe dicit numeraſſe
perinde habeat neceſſe probare, ac ſi nulla emanaſſet cōfeſſio: &
hoc ſi agat infrà annum de iure veteri, vel infra biennium. vt j.
eo.l.in contractibus. & inſtit. de literarum obli.§.ſi. & in pri. qui-
nimo ſi non agat, poſſit ille qui confeſſus eſt querelam expone-
re infrà biennium coram iudice, & repetere cautionem, vel face-
re cancellari inſtrumentum, niſi creditor probet: vt.l. in contra-
ctibus.§.ſi.j.eo. & iſta dicitur excep. non nu.pe. quæ pōt propo-
ni non ſolum excipiendo, ſed etiam agendo. vt dixi. q; eſt contra
naturam aliarum exceptionum. Et ideo eſt temporalis: cū tamen
aliæ ſint perpetuæ. vt l.purè. in ſi.ff. de doli excep. quia non poſ-
ſunt proponi agēdo: ſed dumtaxat quando conuenitur debitor.
lapſo verò biennio confeſſio aſſumit robur, & probat numera-
tionem: niſi debitor aſſumat in ſe onus probandi: & ſic probet cō
trarium: quia falſa confeſſio (ſi poteſt probari falſitas) nō debet
nocere confitenti: etiam ſi ſcienter fuit confeſſus.l.cùm falſa.s.de
iur. & facti igno. nam omnis probatio recipit probationem in cō
2 trarium.l.cum de indebito.ff.de proba. †Iſte autem qui ſic cōfeſ-
ſus eſt ſi reuera pecuniam non recipit infra bienniū, eſt ciuiliter
tantum obligatus, non naturaliter: quia titulus nō eſt habilis ad
agendum: & iſta eſt opinio gl. ſed lapſo biennio illa ciuilis effici-
tur efficax, & aſſumit naturam naturalis obligationis: vt no. inſti.
de literarū obl. in ſi. gl. mag. licet docto. multùm ſuper hoc paſſu
fuerint cōtrarij: quia quidam dicunt q; nullo modo eſt obligatio
per lapſum biennij. quidam q; imò eſt obligatus ciuiliter & natu
raliter: ſed Bar. eos reprehendit. & tenet opi. glo. quòd dic vt ple-
nè no. in l.cùm quis.s.de iur. & facti igno. tunc autem eſt verum
q; ei ciuiliter eſt obligatus, quando interuenerunt verba de futu-
ro: quia confeſſus fuit ſe habuiſſe & recœpiſſe. & promiſit reſti-
tuere. Alij dicunt q; prima verba de præterito ſufficiunt: vt not.
in l.in contractibus.j.eo. in ſecunda glo. q; dici poteſt quando cō
tinentur in ſcriptura propria manu facta. quo caſu loquitur titu.
de litera oblig. & oritur ex diſpoſitione iuris ciuilis contra natu-
ram verborum, quæ non ſunt apta parere obligationem, & nullā
contineant promiſſionem de futuro: vt in l.v.§.ſtipulatio. de ver
bo.oblig. dicit ergo gl. rectè, q; per hunc titu. prouidetur tantùm
ciuiliter obligatis: ſed per articulos præcedentes prouidetur obli
3 gatis ciuiliter & naturaliter. †Et ſic no. q; ſenatuſcō. vellei. & etiā
macedo. licet prohibeant mulierem intercedere, vel filioſa. mu-
tuari, non tamen impediunt dari ciuilem & naturalē obli. & per
conſequens actio. licet tribuant excep. q; videtur contra.l.cum le
ge.ff.de fideiuſſo. ſed dic vt ibi per Bar. Aduerte tamen ad vnum
q; cùm iſte titulus emanauerit contra creditorem recipiētem cō
feſſionem. & volentem extorquere q; non numerauerit, frequen
ter contingit q; etiam ſi verè numerauit, remanet in damno: qa
ignorantes naturam huius tit. de numera. recipiunt ſcripturā de
numera. recipiūt ſcripturā de manu debitoris: in qua continetur
ſe habuiſſe & recœpiſſe mutuò talem quantitatē, & eam verè re
cœpiſſe: tamen debitor malignitatis confiſus negat eā ſe recœpiſ
ſe. & cōqueritur in biennium: & quia creditor aliter non pōt pro
bare nume. reus abſoluitur: & ipſi creditori ſilentium perpetuū
imponit: & vidi aliquando fieri, & eſt magnum periculū mutuā
tis: & ideo non cōfidant de ſchedula vel ſcriptura debitoris: ſiue
dicat confiteor me habuiſſe & recœpiſſe, ſiue dicat habui & re-
cœpi, ſiue ponat vtranq; partem: quinimò dicat hæc non confite
ri ſpe futuræ nume. nihilominus quia hoc totum eſt de cōfeſſio-
ne, creditor per talem ſchedulam vel ſcripturam nō poſſet ipſum
conuincere, nec probare numerationem. adhibeat ergo notariū